

העסקת בני נוער בחופשת הקיץ

האם מותר להעסיק בני נוער בחופשה? מהם החוקים החלים על העסקת בני נוער? לכבוד חופשת הקיץ, מדריך בנושא. הורים ומעסיקים – כדאי שתדעו

מבוא

חופשת הקיץ החלה, וחלק ניכר מבני הנוער יחלו לעבוד בתקופה זו במקומות עבודה ברחבי הארץ. על עבודתם של בני הנוער חלים דיני העבודה, כפי שהם חלים על עבודתם של כל העובדים הבוגרים במשק. בחלק מהזכויות בדיני העבודה מוענקות הגנות מיוחדות לבני הנוער, ובחלק אחר ניתנות לבני הנוער זכויות מוקטנות, המביאות בחשבון את היכולות המוגבלות של בני הנוער להתחרות בשוק העבודה.

המסגרת הנורמטיבית להעסקת בני נוער מוסדרת ב**חוק עבודת הנוער, התשי"ג-1953** (להלן: "חוק עבודת הנוער") אשר שם במרכזו את הנער/ה וקובע הוראות ברורות לגבי דרך העסקתם תוך הטלת קנסות ועונשים למעסיקים אשר יפרו את הוראותיו.

הסדרים העיקריים החלים על העסקת בני נוער בחופשת הקיץ:

1. גיל העסקת בני נוער

חוק עבודת נוער אוסר להעסיק בתקופה של חופשה מלימודים רשמית, בני נוער מתחת לגיל 14 שנה. נער שמלאו לו 14 שנה וטרם מלאו לו 15 שנה, מותר להעסיקו בתקופת חופשת הלימודים הרשמית בעבודות קלות שאין בהן כדי להזיק לבריאותו ולהתפתחותו. בעבודות מסוכנות מסוימות, אין להעסיק בני נוער גם אם מלאו להם 15 שנה ולא חל עליהם חוק לימוד חובה.

בהופעה ציבורית, אמנותית או לצורכי פרסום, או בצילומים לצורכי פרסום – אין להעסיק נער שטרם מלאו לו 15 שנה. בעניין זה בהעסקת בני נוער מתחת לגיל 15 שנה, יש לקבל היתר מיוחד ממשרד התמ"ת וחלים כללים מיוחדים לעניין תנאי העסקה ושעות העסקה.

2. האישורים הנדרשים להעסקת בני נוער

חוק עבודת הנוער מטיל על המעביד לדרוש מבני הנוער להוציא בלשכת התעסוקה באזור בו הם יעסקו פנקס עבודה. בבואם ללשכת התעסוקה על בני הנוער להצטייד בתעודת זהות, אישור רפואי מרופא משפחה ובשתי תמונות.

על פנקס העבודה להימצא במקום העבודה.

בעבודות מסוימות יש לקבל אישור מיוחד של רופא תעסוקתי כתנאי להעסקת הנוער או הנערה.

3. שעות עבודה ומנוחה וחופשה שנתית

חוק עבודת הנוער קובע כי בני נוער לא יעבדו יותר מ- 8 שעות ליום ו- 40 שעות עבודה לשבוע.

למרות האמור לעיל, במקום עבודה שמותר בו לעבוד יותר מ-8 שעות עבודה ליום, אזי, לפי סעיף 5 (א) לחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951, יכול שיועסק הנער עד 9 שעות ליום עבודה, ובלבד ששבוע העבודה לא יעלה על 40 שעות עבודה.

אין להעסיק בני נוער במנוחה השבועית (לגבי נער יהודי – יום השבת; לגבי נער שאיננו יהודי – את יום השבת או את היום הראשון או את היום השישי בשבוע, הכל לפי המקובל עליו כיום המנוחה השבועי שלו).

אין להעסיק בני נוער בשעות נוספות.

4. הפסקות

חוק עבודת הנוער מחייב את המעסיק ליתן לבני הנוער הפסקה בת 45 דקות לפחות למנוחה ולסעודה ובכלל זה תהיה הפסקה רצופה אחת של 1/2 שעה לפחות.

הפסקת עבודה תינתן לבני נוער המועסקים מעל ל- 6 שעות עבודה ביום.

הפסקת העבודה הינה על חשבון בני הנוער, וחשוב לציין זאת בפניהם לפני תחילת עבודתם.

5. עבודת לילה

בין השעות 22:00 בערב ועד ל- 08:00 בבוקר אין להעסיק בני נוער שגילם מתחת לגיל 16; ובין השעות 22:00 בערב ל- 06:00 אין להעסיק בני נוער שגילם הוא 16 עד 18, אלא לפי היתר בהתקיים נסיבות מיוחדות, וזאת גם לא יאוחר מהשעה 23:00.

6. רישום שעות עבודה

החוק קובע כי חלה על המעסיק חובה לערוך רישום מדויק של שעות העבודה של בני הנוער.

במידה והרישום נעשה באמצעי שאינו מכאני או אלקטרוני, יש לאשר את רישום שעות העבודה בסימום של כל יום עבודה בחתימת הנער/ה והמעביד.

7. שכר עבודה

על פי חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987, עובד זכאי לשכר עבודה שלא יפחת משכר המינימום.

בתקנות שכר מינימום (נוער עובד וחניכים), התשמ"ח-1987, נקבע כי שכר העבודה לבני נוער ישולמו באחוזים משכר המינימום הקבוע בחוק, בהתאם לגילו של העובד.

שכר המינימום לשעה מחושב לפי חודש עבודה בן 173 שעות בלבד, ועבודה של 40 שעות בשבוע נחשבת למשרה מלאה.

להלן שכר המינימום לבני נוער נכון לחודש יוני 2009

העובד	שיעור משכר המינימום	שכר מינימום לחודש	שכר מינימום לשעה
עובד שטרם מלאו לו 16 שנה	70%	2,695.13 ש"ח	15.58 ש"ח
עובד שמלאו לו 16 שנה אך טרם מלאו לו 17 שנה	75%	2,887.64 ש"ח	16.69 ש"ח
עובד שמלאו לו 17 שנה אך טרם מלאו לו 18 שנה	83%	3,195.65 ש"ח	18.47 ש"ח
חניך (כהגדרתו בחוק החניכות, באישור משרד התמ"ת)	60%	2,310.11 ש"ח	13.35 ש"ח

8. הוצאות נסיעה

בנוסף לשכר העבודה, יש לשלם לבני הנוער הוצאות נסיעה הדרושות להם בכדי להגיע למקום עבודתם וזאת עד לסכום של 22.70 ש"ח ליום עבודה.

הוצאות הנסיעה ייקבעו לפי מחיר נסיעה מוזל באוטובוס ציבורי או כרטיס מינוי חודשי מוזל ממקום מגורי העובד למקום עבודתו.

9. ימי חופשה

מכסת ימי החופשה לבני הנוער גדולה מזו הניתנת לבוגר והיא – 18 יום בשנה לעומת 14 יום לבוגר. בני נוער אשר יעבדו רק בחופשת הקיץ, יהיו זכאים למכסת 18 ימים המוכפלת במספר ימי עבודתם חלקי 240.

אם במשך עבודתם של בני הנוער לא ניתנה להם חופשה בתשלום, יש לשלם להם בסיום עבודתם פדיון ימי חופשה.

10. חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה), התשס"ב-2002

• על המעסיק למסור לנער הודעה בכתב, שבה יפורטו תנאי העבודה של הנער, וזאת לא יאוחר משבעה ימים מהיום שהנער התחיל לעבוד אצלו. על הודעה לכלול בין היתר: זהות המעביד והעובד. תאריך תחילת העבודה ומשך תקופת העבודה. עיקרי התפקיד של העובד, פרטי שמו ותפקידו של הממונה הישיר על העובד וגובה השכר.

11. עבודות אסורות

תקנות עבודת הנוער (עבודות אסורות ועבודות מוגבלות), התשנ"ו-1995, קובעות הגבלות ואיסורים

על העסקת בני נוער בעבודות מסוימות, בין השאר על עבודה עם גורמים מכניים ואחרים (עבודה תת-קרקעית במכרה, התקנה, חפירה או בנייה של באר, בור שופכין או מנהרה, ריתוך או ניקוי מנוע); על עבודה עם מכונות ומיתקנים מסוימים (מכונות חיתוך, מקצצות בשר, שריפת סיד או גבס או מכונות לישה); על עבודה עם גורמים פיזיקליים (עבודה עם מכשירים פולטי קרינת לייזר, עבודה במכשירי קרינה מייננת או בחומרים רדיואקטיביים); על עבודה עם גורמים כימיים (עבודה עם ממסים אורגניים, עם חומרי הדברה למיניהם או בייצור סיגריות); על עבודה עם גורמים ביולוגיים (עבודה במחלקות בתי-חולים שקיימת בהן סכנת הידבקות במחלות זיהומיות, טיפול בגופות נפטרים או עבודה בבית-מטבחים) וכן הלאה.

12. עונשים

מעביד אשר יעסיק נער בניגוד להוראות החוק דינו מאסר או קנס כמפורט להלן:

העסקה מתחת לגיל המותר עפ"י החוק – מאסר עד שנה, או קנס מרבי בסך 39,150 ש"ח.

העסקה ללא אישור רפואי / העסקה שלא בהתאם לשעות העבודה המותרות / אי מתן הפסקות – מאסר עד 6 חודשים או קנס מרבי בסך 12,900 ש"ח.

העסקה ללא הוצאת פנקס עבודה לנוער – קנס מרבי בסך 12,900 ש"ח.

קנסות מינהלים הנעים בין 1,500 ש"ח עד 5,000 ש"ח לכל עבירה, לפי העניין.

לסיכום

העסקת נוער בניגוד להוראות חוק עבודת הנוער, לא תוכל לפטור את המעביד מתשלום שכר העבודה או מכל תשלום אחר, שבני הנוער זכאים לו עבור עבודתם, עקב עבודתם ולפי כל דין.

אשר על כן, מומלץ למעבידים ליישם הוראות חוק זה, וזאת לאור מבצעי האכיפה אשר מתוכננים על ידי מינהל ההסדרה והאכיפה במשרד התמ"ת, כאשר לדוגמא בשנת 2008 הוטלו 567 קנסות בסכום כולל של 4,575.000 ש"ח ועוד הוגשו 12 כתבי אישום נגד מעסיקים אשר הפרו את הוראות חוק עבודת הנוער.